

*Д.М. Майстро, аспірантка
(Національний авіаційний університет, Україна)*

Особливості перевезення тварин авіаційним транспортом: правовий аспект

Питання щодо безпечного перевезення тварин транспортом, особливо авіаційним, набуло значної актуальності, оскільки трапляються випадки загибелі тварин під час таких перевезень через різні причини, однією із умов є халатне відношення працівників авіакомпаній щодо вимог та стандартів при транспортуванні тварин авіаційним транспортом.

Виникають певні питання щодо безпечного транспортування тварин, оскільки існує багато недоліків у правилах і положеннях щодо такого транспортування, особливо авіаційним транспортом. Слід відмітити, що вітчизняне законодавство хоча і має низку нормативно-правових актів щодо стандартів та правил перевезення тварин, часто трапляються випадки, коли перевезення тварин авіаційним (автомобільним або залізничним) транспортом призводить до каліцтва чи загибелі тварин під час їх перевезення. Можна навести приклад, який трапився у 2020 році, при яких авіаперевізник не дотримувався встановлених правил перевезення тварин, що призвело до загибелі цуценят [1]. Тому виникає ряд питань як на законодавчому рівні, так і на практиці щодо перевезення тварин. І тому слід гармонізувати вітчизняне законодавство із правом ЄС, а також ратифікувати та імплементувати європейські стандарти у цій сфері [2, с. 177].

Можна навести ряд нормативно-правових актів, які регулюють питання щодо перевезення тварин авіаційним транспортом в Україні:

- Конвенція про міжнародні автомобільні перевезення пасажирів і багажу [3];
- Закон України «Про ветеринарну медицину» [4];
- Закон України «Про захист населення від інфекційних хвороб» [5];
- Закон України «Про захист тварин від жорстокого поводження» [6];
- Наказ Мінтрансв'язку України від 27.12.2006 р. № 1196 «Про затвердження Правил перевезення пасажирів, багажу, вантажобагажу та пошти залізничним транспортом України» [7];
- Постанова Кабінету Міністрів України від 16.11.2011 р. № 1402 «Про затвердження Правил транспортування тварин» [8];
- Наказ Державної авіаційної служби України від 26.11.2018 р. № 1239 «Про затвердження Авіаційних правил України «Правила повітряних перевезень та обслуговування пасажирів і багажу» [9].

Слід звернути увагу на окремий наказ Державної авіаційної служби України про встановлені правила перевезення тварин авіаційним транспортом, окрім нього, перевезення тварин авіаційним транспортом додатково регламентується певними правилами, стандартами та порядками, які можуть різнитись в залежності від авіакомпанії, яка є перевізником.

Питання щодо захисту тварин від жорстокого поводження все частіше набуває актуальності. Тому закріплюються нові тенденції щодо етичних, моральних, а також правових нормах гуманного поводження з тваринами. У вітчизняному праві відбуваються рушіїні зміни щодо захисту тварин, надання їм прав на краще існування.

Вже давно в літературі розвивається така концепція як «добробут тварини», вона включає в себе не тільки фізичний, а й психічний стан, тобто будь-яка тварина, яка утримується людиною, має бути захищена, як мінімум, від невинуватих страждань. Ми підтримаємо позицію, «добробут тварини» має розглядатися з точки зору «5 свобод» Роджера Брамбелла, оскільки вони формують логічну та всеосяжну основу саме для аналізу «добробуту» в будь-якій сфері, що пов'язана з тваринами.

Дані «5 свобод» зазначені в низці нормативно-правових актів Європейського Союзу, що стосуються захисту тварин. Загалом ці акти умовно можна поділити за об'єктами захисного впливу щодо поводження із:

- «Конвенція про охорону дикої флори і фауни та природних середовищ існування в Європі» (дикі тварини).
- «Європейська конвенція про захист домашніх тварин» (тваринами-компаньйонами).
- «Європейська конвенція про захист сільськогосподарських тварин» (сільськогосподарські тварини) тощо.

Дане питання щодо перевезень тварин авіаційним транспортом потребує детального розгляду, оскільки все більше випадків, коли тваринам (особливо домашнім) при транспортуванні було завдано каліцтво або загибель. Європейська конвенція про захист тварин під час міжнародних перевезень достатньо чітко окреслене правове регулювання питання, яке може виникнути з приводу міжнародних перевезень тварин [10].

Слід зазначити, що у Європейській конвенції про захист тварин під час міжнародних перевезень передбачаються норми, які вказують на такі аспекти як достатній простір, вентиляція та гігієна для тварин під час транспортування, щодо продовольства і води на рейсі для тварин, завантаження і вивантаження тварин та ветеринарної допомоги тощо. А також у Конвенції регулюються питання перевезення не тільки тварин, які використовуються у галузі сільського господарства, а також перевезення домашніх тварин-компаньйонів. На разі, Україною дана Конвенція поки що не ратифікована.

До речі, Міжнародна асоціація повітряного транспорту вже приступила до розробки єдиного стандарту, який буде регулювати перевезення тварин. При розробці єдиного стандарту буде використана як зразок систем єдиних стандартів для авіаперевезення фармацевтичних вантажів – CEIV Pharma. Це як раз дозволить підвищити безпеку та ефективність авіаперевезення тварин спираючись саме на досвід CEIV Pharma.

Також слід відмітити, що за основу для єдиного стандарту міжнародного авіаційного перевезення тварин необхідно взяти Правила Live Animal Regulations 2016, оскільки ці правила є обов'язкові для всіх видів комерційного авіаперевезення тварин, не тільки для домашніх, а й сільськогосподарських або диких тварин.

Ми вважаємо, що необхідність розробки єдиного стандарту для регулювання міжнародних авіаційних перевезень тварин полягає в тому щоб запобігти каліцтву чи загибелі тварин, а також знизити рівень стресу, який супроводжує тварин під час таких перевезень [11].

Для перевезення тварин авіаційним транспортом висувається ряд вимог. Наприклад, у «Правилах повітряних перевезень та обслуговування пасажирів і багажу» вказано, що «... у салоні повітряного судна дозволяється перевозити тільки службову собаку у супроводі кінолога або службову тварину, у тому числі собак-поводирів для сліпих і глухих пасажирів, за умови, що на тваринах є ошийник і намордник та дрібних тварин, маса яких разом із засобами перевезення не перевищує 8 кг. Але якщо маса тварини перевищує 8 кг, то вона перевозиться в багажновантажних відсіках повітряного судна (крім собак-поводирів та службових собак)».

Як вказує Д. Луц, є певні нюанси, наприклад, одна тварина вагою 8 кг буде перевозитись у салоні, а тварина, яка важить трохи більше але такої ж самої породи вже буде перевозитися як багаж. Власник бере на себе відповідальність за тварину, яка перевозиться в салоні літака, тому що авіакомпанії чітко вказують, що не несуть відповідальності за будь-які можливі травмування, втрату, затримку, захворювання або загибель таких тварин у разі відмови у ввезенні їх у країну призначення або транзиту, якщо така шкода не була заподіяна внаслідок недбалства авіакомпанії, хоча це ще треба буде довести таку халатність працівників авіакомпанії [12, с. 23].

Хоча є приклад, коли авіакомпанія дозволила перевозити собак в салоні літака. Мова йде, про собак-рятувальників, які нарівні з людьми з різних країн світу працювали на пошуках тих, хто вижив під завалами в Туреччині, яка пережила найпотужніші землетруси та руйнування 6 лютого 2023 р., отримали подяку від постраждалої країни. Авіакомпанія Turkish Airlines надала тваринам місця в бізнес- і першому класах, коли вони разом із людьми, які брали участь у розборі завалів і пошуку постраждалих, поверталися додому [13].

Як вказує І. Коробко, сьогодні тільки окреслюються основні орієнтири міжнародно-правових стандартів щодо захисту тварин та розробляються певні механізми для забезпечення «добробуту тварин» [14, с. 70].

Така ситуація складається і в сфері перевезення тварин саме авіаційним транспортом, вже є певні встановлені вимоги і стандарти для таких перевезень, але, на жаль, ще трапляються такі випадки, як халатність з боку працівників авіакомпаній, через які вмирають тварини.

Висновки. Тривалим процесом є розробка вітчизняних нормативно-правових актів та впровадження міжнародно-правових актів в сферу, що стосується перевезення тварин не тільки авіаційним, а й будь-яким іншим видом транспорту. Вже було вказано на актуальність щодо розробка єдиного стандарту щодо перевезення тварин авіатранспортом, оскільки це буде великим поштовхом для кардинальних змін у вітчизняному законодавстві для поліпшення перевезення тварин та їхньої безпеки під час польоту.

Список літератури

1. Загибель цуценят під час перельоту: МАУ тимчасово відсторонила главу дирекції з вантажоперевезень. Українська правда – веб-сайт. URL: <https://cutt.ly/adEeB2K>
2. Майстро Д.М. Застосування міжнародно-правових стандартів в Україні при перевезенні тварин авіаційним транспортом. Наукові праці Національного авіаційного університету. Серія: Юридичний вісник «Повітряне і космічне право». Київ: НАУ, 2020. № 3 (56). С. 177-182.
3. Конвенція про міжнародні автомобільні перевезення пасажирів і багажу від 09 жовт. 1997 р. № 997_034. Ратифікована Законом України № 581-14 від 08 квіт. 1999 р. URL: <https://cutt.ly/pdE9fou>
4. Про ветеринарну медицину: Закон України від 25 чер. 1992 р. № 2498-XII. URL: <https://cutt.ly/LdE9VIN>
5. Про захист населення від інфекційних хвороб: Закон України від 06 квіт. 2000 р. № 1645-III. URL: <https://cutt.ly/2dE39Ct>
6. Про захист тварин від жорстокого поводження: Закон України від 21 лют. 2006 р. № 3447-IV. URL: <https://cutt.ly/sdE3Ryd>
7. Про затвердження Правил перевезення пасажирів, багажу, вантажобагажу та пошти залізничним транспортом України: наказ Міністерства транспорту та зв'язку України від 27 груд. 2006 р. № 1196. URL: <https://cutt.ly/zdE8XCD>.
8. Про затвердження Правил транспортування тварин: постанова Кабінету Міністрів України від 16 лист. 2011 р. № 1402. URL: <https://cutt.ly/VdE8hXS>
9. Про затвердження Авіаційних правил України «Правила повітряних перевезень та обслуговування пасажирів і багажу»: наказ Державної авіаційної служби України від 26 лист. 2018 р. № 1239. URL: <https://cutt.ly/BdE4dGK>
10. Європейська конвенція про захист тварин при міжнародному перевезенні від 13 груд. 1968 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_227
11. IATA розробить єдиний стандарт для перевезення тварин. КийАвіа карго – веб-сайт. URL: <https://cutt.ly/GdRwpdh>
12. Луц Д.М. Перевезення тварин: цивільно-правовий аспект. Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Сер.: Юриспруденція. 2014. № 12. Т. 2. С. 21-24.
13. У Туреччині знайшли спосіб віддячити собакам-рятувальникам за допомогу після землетрусу. Фокус: веб-сайт. URL: <https://focus.ua/uk/lifestyle/553703-v-turcii-nashli-sposob-otblagodarit-sobak-spasateley-za-pomoshch-posle-zemletryasenia>
14. Коробко І.І. Міжнародно-правові стандарти захисту домашніх тварин від жорстокого поводження. Український часопис міжнародного права. 2013. № 1. С. 70-74.